

Climateurope2

KLIMATSKA AKCIJA

KLIMATSKA AKCIJA

k r o z P O E Z I J U I F O T O G R A F I J U

Nada Mršić / Hod po dnu jezera

Climateurope2 je projekat finansiran iz programa Horizon Europe (2022–2027), koji okuplja istraživače, donosioce odluka, umetnike i širu javnost kako bi se poboljšala razmena znanja o klimatskim uslugama u Evropi. Njegov cilj je da poveže naučne podatke o klimi sa potrebama društva i politike – kroz konferencije, radionice, umetničke projekte i javne diskusije, ali i kroz proces standardizacije klimatskih servisa, čime se obezbeđuje njihova pouzdanost, uporedivost i šira primena.

Climateurope2

**Sufinansira
Evropska unija**

This project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101056933. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Svet se menja pred našim očima: leto gori duže nego ikad, reke se prelivaju u naša dvorišta, a vetar nosi slutnje dalekih oluja. Klimatske promene nisu više vest ni predskazanje, one su naša svakodnevnica.

U takvom svetu, umetnost postaje jezik koji nas okuplja i otvara vrata onome što brojke i izveštaji ne umeju da kažu, dajući nam prostor da osetimo promene, da pronademo nove načine da govorimo o prirodi i našem mestu u njoj.

Prepoznajući značaj ove teme, kao i moć umetnosti da se kroz različite forme, fotografiju i poeziju, artikulišu individualne percepcije i refleksije o klimatskim promenama, Centar za promociju nauke krajem 2024. godine objavio je otvoreni poziv za fotografe i pesnike, pod naslovom *Klimatska akcija kroz poeziju i fotografiju*, u okviru evropskog projekta Climateurope2.

Na konkurs su pristigle autorske fotografije i pesme više od sedamdeset profesionalnih i amaterskih fotografa i pesnika različitih uzrasta i profesija iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Crne Gore i Severne Makedonije.

Od velikog broja pristiglih radova, u okviru tri celine – fotografija, poezija i kombinacija poezije i fotografije – izabrani su radovi 42 autora ili autorskih parova, koji su predstavljeni u pažljivo oblikovanim celinama koje međusobno uspostavljaju tematske, ritmičke, ponekad kontrapunktalne dijaloge. Tako se otvara prostor za slojevito čitanje odnosa prema prirodi, našem mestu i vremenu u kom živimo.

Svaka fotografija i svaki stih govore o čoveku koji gleda, pamti i pita se kakav je svet sada i kakav će ostati posle nas. Istovremeno, oni donose i podsećanje da klimatske promene nisu samo izazov, već zajedničko iskustvo koje nas ujedinjuje i oblikuje našu budućnost.

Članovi žirija Ljiljana Ilić (prevoditeljka i pesnikinja), dr Marjana Brkić (lokalna koordinatorka Climateurope2 projekta), prof. dr Vladimir Đurđević (klimatolog), Dobrivoje Lale Erić (istoričar umetnosti), Marko Risović (fotograf) i Ljubica Slavković (arhitekta) odabrali su kao pobedničke radove seriju fotografija Tanje Bažalac iz Beograda i pesme Snježane Vračar Mihalić iz Ljubljane (Slovenija).

Klimatske promene – između brojeva i priče

Vladimir Đurđević

Brojevi. Prokleti brojevi. Krive, grafikoni, procenti - sve to visi nad nama kao neonski znak u pustinji: PLANETA KUVA. To je moj svakodnevni život: pretvaram umiruću Zemlju u tabele, prevodim katastrofu na jezik statistike. Ali iza brojeva stoje priče koje smrde na asfalt što se topi u julu, na reke koje presuše ili polude i poplave sve pred sobom, na oranice koje se pretvaraju u prašinu. Klimatske promene nisu samo slajd za dosadne konferencije, to je sadašnjost, to je život uštekan u struju koju praviš iz uglja i koju ne možeš da ugasiš.

Znamo da je čovek krivac: upao je u kontrolnu sobu klimatskog sistema i počeo da čačka tastere. Rezultati: planeta koja se iz godine u godinu zagreva, dok mi stojimo i buljimo u vatromet ekstrema - toplotni talasi, požari, poplave, suše, oluje koje bi i biblijskog proroka oterale u ludilo. Nema dana da negde na Zemlji vreme nije poludelo na način koji ne bi postojao bez globalnog zagrevanja. Drugim rečima: živimo u svetu koji je već prepravljen. Upgrade pakao: 2.0.

I ono što najviše boli: znali smo ovo. Ljudi su već pisali da će sagorevanje uglja zagrijati planetu, a klimatolozi su crtali mape budućnosti u kojoj sada stojimo do guše. A mi? Nastavili smo da sipamo naftu i gas kao da je besplatno pivo. CO₂ je porastao za 50% od predindustrijskog doba, a mi se još uvek pravimo blesavi. Naši odgovori? Spori, kukavički, birokratski - kao da se kraj sveta može rešiti formularom i pečatom.

Zašto? Jer smo lenji. Jer je uvek bio „nečiji drugi problem“. Jer je udobno u našoj pogubnoj apatiji. Ili jer sistem u kome plutamo voli više prepreke nego rešenja. Svejedno. Sat otkucava. Vreme curi. Potrebni su skokovi, a mi se vučemo kao da smo na nedeljnoj pijaci.

Nauka može da vam isporuči činjenice kao hladan obrok u menzi, ali fotografija ili poezija, to je šamar. Slika koja vas natera da zastanete. Stih koji otvori ranu. To je način da shvatimo da je ovo priča o nama, da živimo u velikoj zajednici ljudi i prirode koja se raspada i da se to tiče svakoga od nas.

Zato ova publikacija ima smisla. Možda će vas neka fotografija cimnuti za rukav, možda će vas stih vratiti u detinjstvo. Ako to probudi makar trunku svesti, onda je posao obavljen. Svrha je da budete izbaceni iz ravnoteže, naterani da osetite, da mislite, da se pomerite.

Klimatske promene nisu više sutrašnja vest. To je sadašnji haos.

Snuždila se deca, nije im do šale,
na promenu klime i ona se žale.
„Ko zna šta nas dalje u životu čeka,
sredina je zime, snega ni za leka“.

Kako da se grudvamo i mrazu prkosimo,
kada u sred zime mi majice nosimo.
Neće biti sankanja, vremena su teška,
neće biti snega ni za Belić Sneška.

K L I M A

Klima s' nama zbija baš neslane šale,
za godinu Novu šljive procvetale.
Ostale bez snega visoke planine,
al' je zato prekrrio u pustinji dine.

Na severnom polu sve je manje leda,
širom sveta poplave bez ikakvog reda.
Cunami se stuštio pa sve nosi redom,
možda će i Afriku okovati ledom.

Više ništa nije sveto,
više leto nije leto.
Više zima nije zima,
više klima nije klima.

Više sunce nije zdravo,
više more nije plavo.
Više ptice ne cvrkuću,
više deca ne zvižduću.

Otac i ja smo sejali suncokrete.
Ne znače ništa žuljevi na rukama
spram radosti na kraju dana. Ni reči o našim
mukama.
Suncokreti su rasli, volele su ih kiše.
Mlade su stabljike noću bivale sve više i
više.
Onda je došla oluja, slomila ih u struku.
Glavice žute padoše u strašnom bolu i
fijuku.
Plakali smo od muke gledajuć' mrtve
suncokrete,
kao da su nam sinovi.
Kao da smo ružno sanjali, na šakama
zabodeni klinovi!

Za jedan grad su rekli
Tamo se rodio snijeg.
Moji sve tu su stekli,
A zatekli samo brijeg.
Al' ko će reći svima,
Tajnu čiji sam rob:
Gdje je umrla zima,
Da joj dignemo grob?

Dok čuvamo svoje uspomene,
pod nogama nam se svet topi,
katastrofe nas prate u stopi,
a nama samo curi vreme.
Životi se gase brže od požara
i ta vatra zastrašujuće bukti,
a vreme nam uporno preti
da je ovaj sjaj samo prevara.

B U D U Ć N O S T

Bez vode za piće,
sa otopljenom gomilom leda,
na planeti rascepanoj u deliće,
budućnost nas opako gleda.
Uz poplave, požare i oluje
vreme kao da je davno stalo,
dok se nijedna pesma ne čuje,
zar ćemo uništiti i ovo malo
što je još ostalo?

Kad zažmurim vidim zeleni vrt,
krošnje, vodopade i planine,
a kad otvorim oči sledeći put,
više ništa ne vidim osim prašine.
Otisci polako postaju prošlost,
voda je prestala da teče,
već se ugasila svetlost,
a nije je ugasilo veče.

P I S M O Z E M L J I

Tvoje oči zeleno-plave
bezbroy života su dale,
vratila je tvoja snaga
kad je sve nestalo bez traga.
Ali sada ne možeš sama
da zakrpiš toliko rana,
i dok se ne čuje jasno tvoj glas,
samo u nama tiho spava spas.

Nakon poplave
stvorilo se jezero -
trijumf prirode.

—

Oblaci plove.
Pustiti ih da odu
to je umeće.

—

Zaspala sam u utrobi Zemlje.
Srce mi je pulsiralo u ritmu gravitacije.
Vetrovi su pevali uspavanku,
a zemljotresi ljuljuškali ljudske grobove.

Probudila sam se u očima mora.
Oko mene su plivale ribe,
iznad mene je besneo cunami.

Nisam se mogla setiti
kada sam prestala biti deo prirode.

Dok hortenzija bude cvetala pod
mojom šljivom
Odležaću dvanaesti rinitis
Praviću se da na Savi nije izgrađen
Mordor
Mazaću faktor 50 na ponti podno
Orjena
Odigrati još jedan kvik step
Ali ne sa tobom
U senci moga drveta kad sve opet prođe
Slušaću šta hortenzija može da mi kaže
o tome
Kako se dugo ostaje u cvatu
Uprkos globalnom otopljenju

K A M E N

Razastrla sam šator
Na Kotleniku
Prizvala divljač
Palila vatru kresivom
Po čestarima
Dren lomila

Našla me je i u Kotlenjači
Ta vest hitronoga
Ta vest
Kamen

Kapitalizam u čiste rijeke šalje isprljani stid
Potres nezadovoljstva i stihije širi se u krug
ozonskog omotača

Svi ćutimo, presušuje ljubav, empatija i tlo
Svijest se ne podiže
izuzev razine mora i ega
poput su polarnih ledenih ploča na
Grenlandu

rekordno bi bilo samo otopiti srca onih koji
prodaju svoju blagodat za nečiji zalogaj

niko da im kaže, skuplji je zrak i
smaragdno zelena boja kad vjetar valovima
zapljuskuje u čamac

Farovi veju
po nekadašnjim oranicama.
Saobraćajne trake, kao na fascikli,
odrediće kojim ćeš putem u bolnicu,
a kuda ka voljenom.

Suđaje na leđima
usisavaju koktel.
Pod njima huči Mramorno more vozila,
kao da iz goleme cisterne gromobrane tuče
zanemareni kosmos pomorandži.

N A Z A R E

Horde posmatrača hrle da vide
krestu talasa miljama od sebe većeg.
Na vrhu balansira naša krhka kada.
Kupačica spira viškove svetova
dok cunami jede punktove
gde se može usputno prezalogajiti.

Nema više usput. Voda nas ljulja ka
neznanoj planeti.
Bodež postaje gladak. Traži da ga nešto
novo izoštri
zvukom koji će zacičati kao vrisak skuvanih
školjki,
orgazama pohranjenih u zastrašenim
prilepcima.

POST - A P O K A L I P S A

Hidre su uzorno očešljane.
Sa kosom stegnutom do tačke bola.
Nasred kafića punog alumiiijumskih stolica,
po kojem u sunca limunade
ateriraju muve,
iščupaće sreću iz mog srca.
Jedva čekam da saznam
kako u prostoru neotplaćenih kvadrata
živi oluja.

Pre prapočetka i stvaranja svega u svetu
i sveta u svemu,
Godina više i godina manje,
Ja sam krenula na put.

Na početku sam bila samo zapis.
Reč: "Budi!"
Voda u kičmi svog oca.
Dova na jeziku majke.
Bila sam fluidna.
Nisam bila prisutna, a bila sam svuda.
Tog putovanja se ne sećam,
ne postoji fotografija,
samo Njegova Reč da se sve zbilo upravo
tako,
I to je moja lična povest stvaranja.

Nakon toga sam putovala po mekanjoj i
vlažnoj zemlji.
Koračala bosa,
svaki korak je bio pena,
zemlja se savijala od skakutanja mog tela,
trava je bila visoka ali savitljiva,
meka i nežna,
kao prva radost.
Svet me je mazio
i ja sam dodirivala plantaže pamuka,
smejala se grabljivicama,
verovala u Deda Mraza.
Fotografija tog putovanja -
dete raširenih ruku koje pokušava da zagrlji
sve strane sveta
istovremeno
a ljudi misle da pokazuje pravac.
Tada pravac nije bio važan,
samo Put.

Mekana zemlja me dovela do peska,
do bezbroj zrnaca isteka vremena.
Videla sam vodu.
Bio je to okean.
Želela sam da zagrlim to duboko, neistraže-
no tlo.
To je bio prvi put da sam zaronila,
na dah.
Što dublje roniš, sve je tamnije,
Neizvesnije da ćeš se vratiti.
Želela sam da postanem svevideća riba,
Da emitujem svetlost,
Da se ogledam u očnim ćelijama sveta.

Nisam.

Taj izlazak,
težina vode koja se poigrava sa lakoćom
mog tela.
Bila je to prva bol.
Rasula sam se.

Hrapava i pucketava
Zemlja
Promrzlo i skriveno
Sunce
Duboka i hladna
Voda
Topla i uznemirujuća
Vatra
Grabljivice više nisu bile smešne.
Više nisam fotografija deteta sa raširenim
rukama.

Sada ne umem da se vratim nazad,
nijedan Put nije moj.

„Ovo nije lula!“

Prijateljica mi je letos kazala da morske
dubine zapravo nisu nesagledive, već
nesavladive.

Kada bi tako bilo i sa kopnenim,
ljudskim.

Ako bi dubine znale da su dosegnute,
prestale bi da budu.

Tamnava, Čemernica
Kolubara, Kamenica

Đetinja, Jasenica,
Ralja, Rdžavica

Beli Timok, Belica,
Crni Timok, Crnica

Rača, Lukovica,
Blato, Moravica

Skrapež, Ždraljica,
Jezava, Garvanica

Nerodimka, Resavica,
Pusta reka, Murgovica

Hoću na Tenerife da vidim flamingose
Hoću na Island da vidim pafine
Ostrva su organi
vodena masa može bez njih
na površini
Mi koji hodamo treba da cenimo ove
trenutke
plutanje plivanje ronjenje će se vratiti
suva zemlja neće postojati kao pojam
kopneni organizmi će biti deo
mitologije

V (L) A Ž N A P R I Č A

Dolazim i donosim provalu oblaka
ne brini
stižem pre vremena
sačekaj
lako ćemo posle
na autoputu nema barki
posle mene potop
kako drugačije

SRCE JE METALNA
KUTIJA
BOMB(ON)A
I BUKET ZVONČICA

Između dva snega
skupila se kratkodnevica
naći ćeš me u čošku
u mraku
zvec-zvec
oči su mi crvene
možda je nešto
i ostalo
od proleća

*

14. april
Zasad nebo nije palo
samo se spustilo
Sklapaju mi se oči
Sa 23 stepena na 8
šta je to za nas
Nek' spava ko god može mirno
Da li je bio ovakav
14. april 1930.
reci mi Majakovski

Snježana Vračar
Mihelač

Pobednica konkursa
u kategoriji poezija

R O D I C E

majka kaže, od obitelji su mi ostale trajnice
od majke božur, od sestre jagode
mjesečarke
tko zna čije smokve *fico della Madonna*
drvo života je iz bratovog vrta
njene misli plahe ptice
koliko će još trajati, klimatske promjene
suša i novi nametnici doći će im glave

a biljke rastu, neuništive
sakupljačice sjećanja, naše male rodice

S A S T R A Ž N J E S T R A N E
M I K R O S V J E T L A

na zaboravljenoj putanji od austrije do
španjolske
tristo godina od izumiranja
roditelji-znanstvenici sjeverne ćelave ibise
uče migraciji iz aviona
dok divljaju ratovi i čovječanstvo gubi
smisao
oni mašu i ohrabruju svoju ibis-djecu
sigurno ka južnom odredištu

SOLASTALGIJA

klimatolozi ustrajno najavljuju slom
treba nam zbroj svih mogućih čuda

mislim dok uljuljkujem spore pokrete u noć
šumeći kao beskrajna traka

isparavam pod neonskim svjetlom
čekajući da kiša ispere sve tragove

postrojavam velike istine
strah prelazi sa mene na drveće

poslagujem se ponovno ukруг kao
mandarina
kad se jako smirim svjetovi mi drhte na
dlanu

Hodao sam kroz mahalu
tragajući za mirom.

Oči su mi lutale,
pogledah djecu s dekama
po betonu, vesele zbog piknika.

Vuče nas od malena, očigledno,
ta volja transcendentalna
da se sjedinimo s prirodom.

Džaba - to zelenilo davno je zamijenila
tvrda, bezdušna podloga za naše nevine
duše.

On živi u svojim cevima, on nikada ne spava
Prekim, vatrenim okom nas posmatra sa
dimnjaka
Njegovi su uzdasi žuti i sumporni.
Da Sauron pati od *weltschmerz*-a niko od
nas nije razumeo
Sve dok jedne večeri Semiramida Jovanov
nije izašla na svoju terasu
Na vrhu najviše zgrade u Pančevu i,
pogledavši ka horizontu,
Pomislila: „Vidi kako Mesec nekad pride pa
se nagne nad gradskim grotlom
A dimnjak treperi fovistički crveno i nešto
pomirljivo šapuće
Dok hor fabričkih svetala imitira uzbuđeni
zvezdani treptaj.
Sauron je izgleda umoran od ratovanja, i
samo želi da na nebo liči.“

Ako se samo zatrčim sa keja
I odskočim o krov kafane
Moći ću, po ovoj vetrovitoj noći, da skočim
preko Tamiša
Na vrhove topola što plešu
I da pitam Mesec što se tamo ušuškao
ima li igde gradova koje sanjam
U kojima trava raste po ulicama a ljudi žive
u tišini
I ako nema, kako noću šetam tuda
A ujutru hodam po betonskim kejevima
Pored zarđalih jarbola, bez zastava, sa
sećanjima ni od kuda?

Topole zure u zapadno nebo i ružičaste
oblake
Ćute, trepet su zbacile da truli u mokroj
zemlji.

Tamiš se ježi. Valja crne talase u naopakom
smeru
I gleda sa hiljadu malih očiju što plutaju
Šta rade bageri koji brekću u daljini među
komšijskim kapijama.
I čeka da obećam.

Napokon, priznajem: benzin razliven po
tebi, to je moja tuga učinila.
Moj bes, to su prljave oluje. Moja neverica,
to su julski dani suše.
Ali ja ti obećavam, očistiću svoje srce,
Bageri će začutati i reke će se radovati.

Ležim na zemlji
Prašina u ustima
Čujem kako me neki glas doziva
Ja nemam snage da se odazovem
Fali mi voda
Ova žeđ je nepodnošljiva
Oko mene ispucala zemlja
Molim se da onaj glas dođe do mene
Ali i dalje nema nikoga
Ova žeđ je nepodnošljiva

Gde žubori potok
stajaće kameni ožiljak
ispunjen bocama
bojlerima i opancima
progres reci uzvraća
ljubavlju surovom
drugačije ne ide
vele svi da jedini
opstanak je suicid
u recikliranoj konzervi

Brda nestaju pod težinom vremena,
tlo se topi, koreni nestaju.
Vetrovima nošena, zemlja se povlači,
prašina prekriva ono što je bilo.

Kiše erodiraju staze zaborava,
čovjek briše tragove svoje prošlosti.
Svaka kap uništava, svaki udah stari,
tlo gubi bitke koje ne vidimo.

Dok zemlja nestaje, mi još hodamo.

MUNJE NAD TATRAMA

Nezgrapnim kukovima
Elizabeta raznosi
godove i sećanja,
korenje i planove,
bez reči
ostavlja očerupane,
obesmišljene i osakaćene
stubove sramote,
stubove života
s pitanjem *Gde dom naš sada je?*

—
Munje nad Tatrama —
naziv slovačke himne;
Gde dom naš sada je? —
parafraza naziva češke
himne.

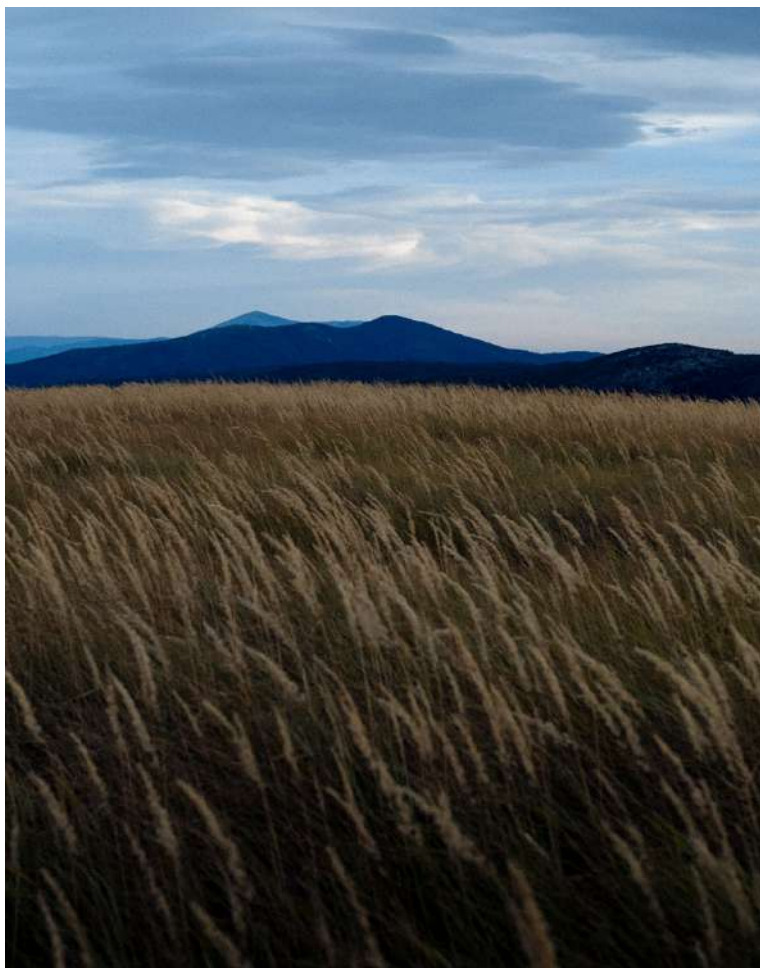

plamen

obuzdaj se, zastani, ne besni
pridikovaću kao roditelj nestašnom detetu
a ti odrastao, buran, opasan plamen, koji se
brzo širi
i ne vidi čije domove ruši
ti juriš niz moje noge
ostavljaš iza sebe miris
upeklog lišća što liči
na dečije rođendane
očevi lome grane
danim ga osećam
pred spavanje
prkosi našem miru
gde smo sami i spokojni
uskoro neće biti
ni drveća, ni trave, ni kutka
u kom nas niko ne dira

proplanci

oni se sunčaju
a iznad gori šuma
ako ne ugasim plamen
ko će
ja nemam ćebe
ni kofu ni vodu
i gledam kako gori drvo
okrenuću leđa
ostaviti nekom hrabrom
da spase dan
nije na meni
da gasim vatru
tešim se da je svima tako
dok prolaze i sunčaju se
u smradu mrtvog drveta

glavna tema
usputnog razgovora
u našem kampu

mirišu alge
na natekloj koži
nivo jezera
se spustio
verovaću da će se vratiti
misliću da fabrike nemaju veze s tim
da niko ne može da utiče
na vodu, njen tok
njenu snagu i silinu
maštam da će me sledeće godine
čekati ta voda

WALLS WE BUILT

They stand alone, ruins of former glory,
Reminding us of forgotten promises,
Poisoned by the toxins of the past,
Forgotten by all except the pests
That nestle within them.

They seek a view from above,
Failing to see that these walls are ours,
Our failures, which we have built
Ourselves.

The disconnection of man and nature,
A broken bond, a call for justice.

BODY OF MY RIVER

Body, River, Public square
Guess what they share

In dewy morning mist a bird's wing is
broken.

Sky, Street, Star

On parched, cracked earth,
I want to be thirsty,
even for a moment,
to be reborn with longing.

And I'll draw webs of veins in the sand,
on the body of my river.

A CALL FOR JUSTICE

Ahead, the earth is not,
No trace on the right, no sign on the left.

No, it's not, the path is an imagined line,
An envisioned quest, a journey undefined.

Behind, is the earth or not?
Neither memory nor destiny.

No, it's not, no, it's not,
Yes, it is, only once it is,
A call for justice,
A future we must forge.

EROZIJA

Nasumično bacam sjeme
Ova zemlja nekad imala je rod.

Što god da proklija iz klizišta,
Neka to ne bude krov
Pod kojim savladah hod.

Sad hodam tražeći odgovor
Bez sigurnog tla za sebe,
Još manje za svoj plod.

MAGLA

Slab žar, gnjevni oblaci i sivo sutra;
Miris uglja i prazna jutra...

Stotinu zlatnika doziva se jezikom
nijemim,
Stotinu najljepših u trenu biva svelim.

Kiše se kriju iza nebeskih stijena
I čitava duša tad strepi, nijema.

Magla pada, ne vidi se pepeo ni san,
Kroz roletne prodire u tvoj tihi dan.

Ulice, cvijeće i zgrade prožela je;
Vid muti, dijeli od svijeta, guši odsjaje.

POPLAVA

Neohlađena večera već pluta,
Valjda nam je bilo dosta...
I sat na zidu osta'
Da jecajući, otkuca zadnji čas.
Plivamo, da nas ne proguta, Al'
naspram sile koja stvori nas
Naša je, sine, borba sirota.
Drži se za mene i gledaj - Voda
postaje veća od života.
Ipsum

SUŠA

Moje nebo
Danima nije plakalo
I stegnuta mu je guša.

Poput suve, žute trske
Što na vjetru se slama
I život bez suze se sužava.

Nemam snage u žilama.

Moje nebo,
Danima te molim
Za kap koja me održava!

To što klimatske promene postaju sve vidljivije kroz mnogobrojne kataklizme širom planete, ne znači da se ne dešavaju i na mikro - skoro neprimetnim - nivoima svakodnevnih banalnosti. Međutim, uprkos nešto razvijenijoj svesti oko posledica koje direktno impliciraju hipoprodukciju i konzumerizam Čoveka-na-vrhu-piramide, društvene navike se sporo menjaju a političko-ekonomski okviri su nedovoljno oštri i licemerno postavljeni da bi se sprečio potpuni kolaps. Svi smo povezani, odnosno sve je povezano: neće nas vetrenjače spasiti od autoputeva; neće naša tela biti zdravija od naše zemlje. Koliko god optimizma preostalo, već uveliko živimo u kontradiktornim distopijama nove normalnosti. Zato je vreme da se prilagodimo tim anomalijama, uvidimo priliku za transformaciju, i posmatramo čari postepenog mutiranja.

aprilske alergije

letnji sneg sve je jači
tako kažu naučnici

svakom sezonom imamo bolje glave
golicanje nozdrva, sinuzitis, glavobolje

tebi suze oči a meni se kašlje
prolaznici kijaju u svoje maske
mace belog paperja lete oko nas

ali pčele sakupljaju antidotski prah za ojačanje imunositema
a pupoljci eukaliptusa najlepší su pred apokalipsu
pa neka cveta, samo neka cveta

paradoksalna infekcija

udarilo me je opet proleće u želudac
a mraz nepomičan poslednjeg februara
mesec pobeže iz kalendara i vazduh postade tečnost

ma nisu to leptiri u mom stomaku
ovo je ružičasti nokaut od koga padaju i najiskusniji
ovo su nožići koji seckaju unutrašnje organe samozaštite
zaštite koja je opet ostala sama

predlažem da pažljivo odabereš boksterske rukavice
i da nabaviš najskuplju kremu za sunčanje
onu sa maksimalnim faktorom izdržljivosti za tiho krčkanje

vitamin D

godinu devetu zabeležavam
od kada nam je nebo umaklo
odnelo kiseonik i bočice vlage
nad našim lobanjama lebdi
saharski oker pepeo
neproziran karton boje kreča
jednodimenzionalna mutna pozadina neistraženi softver
ravna daska koja probada obe slepoočnice kao igle kaktusa u hibernaciji

vitamin D3

čelo mi je utrnilo zuje mi uši
ustajem oko tri
ukoliko ustanem

odvijam roletne svojih kapaka
sutra je novi mrak

meteorolozi najavljuju
naredni zrak sunca
za četvrtinu veka

do tada ću valjda postati
punoletni dinosaur

MALA ZIMSKA SMICALICA

Ti si moja stoprsta pahulja
Mala zimska smicalica
Dok pada prvi snijeg
Koji umire mlad, kao pjesnik

Jutros su tragovi stajali
I aprili se prosuše u njima

I stotine tvojih prstiju u jednoj pahulji
Sliva se niz moja buđenja
Pjesnik ili snijeg
Otimaju moja čekanja

We rode over the dry river courses
the cracks in the ground

climbed the delicate pinkish sunset
laden with sacks of golden light

we were guided to the opposite bank.

To their soil,
scorched by the years

of midnight sun

defended by rebellious siren voices

that soon dissolved into one.

As a fine, un sleeping, lidless morning

lies euphoric and undone.

Globberblob goes the sound,
under the pearl-pimped sea.

Above
lover s navigate it
by heart
embroider ing

a swaying
poet ry
in patterns richer
than all the gems
in the deepest seas .

They risk
new fabric s
cut with the lure of
undiscovered countries
beyond these .

Be low
in the murky depths
oyster

shells
b ab b l e to o
blue

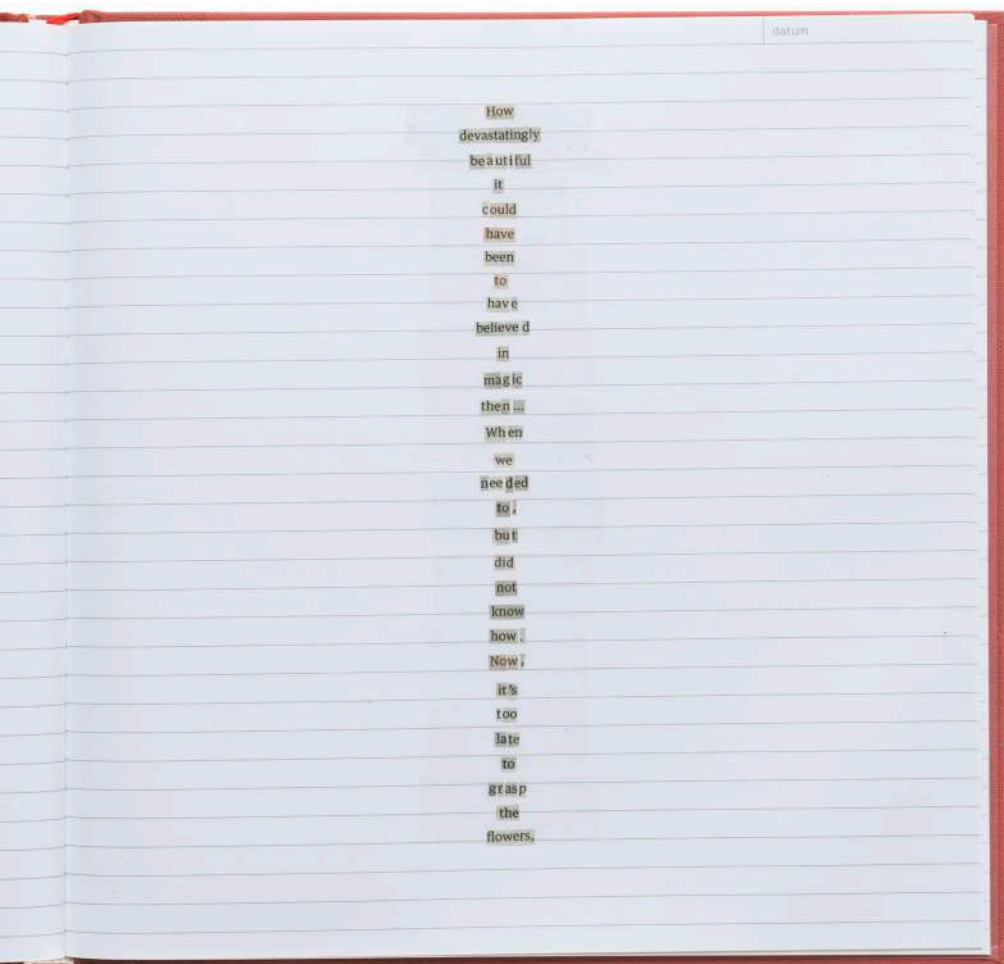
songs
of
p e a r l s
longing.

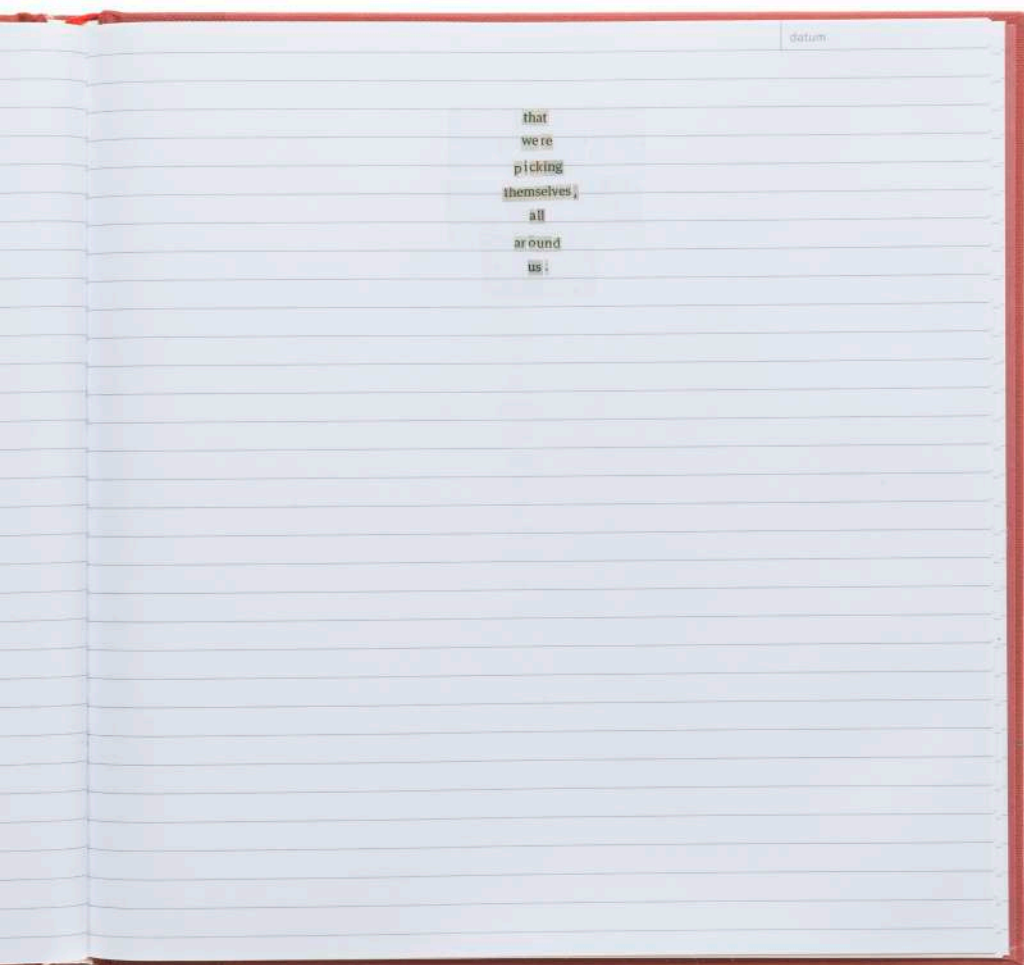
DATUM

You
are
glorious,
a
tranquil
hurricane,
fragile
as
mist,
thunderous
as
this
summer
rain
beating
down
on
my
window pane,
almost
within
touching
distance
but
far
away.
I'd
invite
you
in,
but
you'd
have
to
stay,

DATUM:

and
any way,
I
like
the
weather
in
this
dream
and
I
have
all
day,

datum

that
we're
picking
themselves
all
around
us

Viktor Okanto Jovičić

Milivoj Vasiljević Biblijska tema

Nada Mršić Hod po dnu jezera

forografija

četiri uloge tla

*nek neko
doneše deset kila zemlje
deset kila zemlje
za kojom
žudim*

*moja stopala u
zemlji
svaki dan*

svi znamo četiri uloge tla iako ih više ima mi znamo četiri, pa iako znamo četiri uloge tla, mi ne znamo jalovišta i šljaku redane ukrug i ne znamo pepeo – leteći, gornji, donji – ni 20 ha uništenih, 5% obnovljenih, pa iako znamo četiri uloge tla i znamo pepeo, mi ne znamo da on raste u lavandu jer se sagorjeli ugalj tako crta i da se povremeno nakuplja (materija u pitanju je arsen, nikl, živa, materija je kadmijum), i iako znamo četiri uloge tla, pepeo, njegovo preslikavanje, materija u pitanju je, mi ne znamo da je kadmijum taj što omekšava kosti, zakazuje bubrege, a ne dira srce, i da su ljulj i kunica, pelin i kopriva, poljska nana i bijela djetelina jedine posmatrane, i iako znamo četiri uloge tla, pepeo, njegovo preslikavanje, materija u pitanju je jedina, posmatrana, mi ne znamo za vrijednosti premašene 3000, +, puta, ni za DU: trećinu osiromašen, DU-municiju: trećinu osiromašenu, sve nađene u tri da naprave cjelinu, pa iako znamo četiri uloge tla, pepeo, njegovo preslikavanje, materija u pitanju je jedina, posmatrana, premašena, mi ne znamo da je sve što nestane prebačeno drugdje jer tlo čuva 4,5 bilijuna godina, i iako znamo četiri uloge tla, pepeo, njegovo preslikavanje, materija u pitanju je jedina, posmatrana, premašena i drugdje, mi ne znamo za nuklearni otpad / za nuklearni otpad nepropisno odložen / za nuklearni otpad nepropisno odložen duž zaštićenih područja druge zemlje, i iako znamo četiri uloge tla, pepeo, njegovo preslikavanje, materija u pitanju je jedina, posmatrana, premašena, drugdje i druga, mi ne znamo petu, petu ulogu tla, a ako znamo četiri i zaboravljamo petu – petu i mnoge druge – onda mora da su peta, peta uloga sna, peta i sve druge, sporedne i moraju biti zaboravljene.

pogovor četiri uloge tla

Citat na početku je brisanje savjeta o liječenju osjećaja nostalgije prema sopstvenoj zemlji. U svojoj Psihomagiji, Hodorovski predlaže da se za liječenje nostalgije skupi i preveze deset kila zemlje sa mjesta za kojim bolesnik pati. Stopala se, potom, zakopavaju u donesenu zemlju i u njoj se sjedi svaki dan po pola sata. Kad bih zakopala stopala u tlo doneseno iz moje zemlje, šta bi sve dirala? Odgovor nam daje pjesma sastavljena od UN i nevladinih izvještaja, dijelova naučnih radova, vijesti, novinskih članaka i intervju sa onima na koje zagađeno tlo u BiH direktno utiče. Sudeći po jednoj internet stranici, peta uloga tla je „inženjering i uređenje pejzaža“. Ona je i jedina antropocentrična uloga tla. Neću vam otkriti prve četiri:

-
-
-
-

ANA ČAVIĆ je vizuelna umetnica, pesnikinja, performans pripovedačica i istraživačica. Njena interdisciplinarna praksa kombinuje vizuelne, izvođačke i književne umetnosti, realizuje se u različitim medijima i oblastima, kroz vizuelnu umetnost, književnost i pozorište. Ona stvara poeziju tehnikom isečenih slika i kolaža, stvarajući umetničke publikacije, animiranu poeziju, interaktivne pesničke objekte i pozorišne pripovedačke performanse. Živi i stvara u Ljubljani (Slovenija).

VEDRAN ŠEVČUK je fotograf i videograf. Njegove fotografije su višestruko nagrađene i izlagane. Aktivni je član humanitarnih udruženja Superbrke i WagWag. Živi i stvara u Banja Luci (Bosna i Hercegovina).

VELJKO LALOVIĆ je fotograf i direktor fotografije sa velikim iskustvom u kreativnim industrijama. Njegova umetnička praksa uključuje fotografiju, video snimanje i pesništvo. Pored fotografije i modnih kampanja, Veljko se zanima za audiovizuelne projekte, u kojima istražuje veze između slike, zvuka i narativa. Živi i stvara u Beogradu.

VIKTOR OKANTO JOVIČIĆ je rođen u Venezueli, a trenutno živi u Beogradu gde studira Fakultet političkih nauka. Viktorova stručna interesovanja su Panameričke studije, s posebnim fokusom na odnose između Srbije i Latinske Amerike. Član organizacija kao što su JULATAM i Centar za međunarodnu javnu politiku. U slobodno vreme bavi se slikanjem, fotografijom, pisanjem i čitanjem. Kroz svoj rad trudi se da promoviše kulturnu razmenu, ruši stereotipe i gradi prijateljstva između naroda, posebno između Srbije i Venecuele. Trenutno živi i stvara u Beogradu.

GORAN BENDELJA se bavi fotografijom od 1980. godine. Aktivno učestvuje na izložbama i foto-konkursima, a do sada je osvojio četrdeset nagrada na raznim fotografskim konkursima. Autor je jedanaest samostalnih fotografskih izložbi. Član je Foto Saveza Srbije i Foto grupa f 5,6 iz Beograda. Živi i stvara u Beogradu.

IRENA VOLE je dizajnerka vizuelnih komunikacija, autorka i aktivistkinja na preseku društva, kulture i životne sredine. Njene aktivnosti se kreću od kulturne produkcije (dizajn, izložbe, predavanja, pisanje, foto i video produkcija, dizajn javnog prostora...), aktivizma (okrugli stolovi, rad sa medijima, organizacija protesta) do ekoloških praksi (urbano baštovanstvo, pčelarstvo). Kao aktivistkinja, u Sloveniji, na terenu pruža pomoć lokalnim zajednicama (bori se protiv seče drveća, spaljivanja opasnog otpada, lova na zaštićene vrste, fašističkih vlasti...). Živi i stvara u Ljubljani (Slovenija).

IVANA SVETLIK je turizmolog, slikarka i fotografinja. Zaposlena je u Turističkoj organizaciji opštine Kovačica, a uporedo se bavi naivnim slikarstvom i fotografijom. Za Ivanu umetnost nisu samo slike i fotografije, to su riznice sećanja, uspomena i ličnih emocija. Učestvovala je na više grupnih izložbi Fabrike fotografa iz Beograda, čiji je član. Najviše je interesuje konceptualna fotografija. Živi i stvara u Novom Sadu.

JELENA LUKIĆ je diplomirala na Visokoj medicinskoj školi. Nakon rada u zdravstvu, okrenula se umetnosti. Njena praksa realizuje se u domenu slikarstva, poezije i grafičkog dizajna. Živi i stvara u Beogradu.

KATARINA GOTIĆ je pesnikinja, umetnica i prevoditeljka rođena u Bosni. Autorka je dve zbirke poezije, *We Need a Breathing Tongue Between* (Kith Books, 2024) i *Leerlauf* (2025), kao i nekoliko performansa i vizuelnih dela. Izlagala je i nastupala u Bosni i Nemačkoj. Živi i stvara u Berlinu (Nemačka).

KATARINA DIMITRIJEVIĆ je studentkinja engleskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. Očuvana priroda Slovenije i njena raznolikost, od planinskih pejzaža do obala mora, glavna su Katarinina inspiracija. Kamera joj je pomogla da uhvati trenutke koji su govorili ono što reći nisu mogle. Pored kreativnog izražavanja kroz medij fotografije bavi se i slikanjem portreta. Za Katarinu, fotografija i slikarstvo nisu samo hobi, već i način da istražuje svet i izražava sebe. Rođena u Srbiji, trenutno živi i stvara u Ljubljani (Slovenija).

MARIJA KONJIK se aktivno bavi fotografijom poslednjih šest godina. Ljubav prema prirodi je spojila njene druge ljubavi, a to su fotografija, planinarenje i biciklizam. U njenom foto-grafskom opusu najviše su zastupljeni motivi iz prirode, od planina, livada i cveća do reka, jezera i vodopada. Živi i stvara u Novom Sadu.

MARIJA VUČETIĆ se bavi i fotografijom kao entuzijasta, vođena ljubavlju prema umetnosti i prirodi. Inspiraciju pronalazi u svakodnevnim trenucima koji su često zanemarani – sitnim detaljima i prizorima koji prolaze neopaženi. Veruje da fotografija ima moć da podseti na lepotu sveta oko nas, ali i da nas pozove na odgovornost prema prirodi i njenom očuvanju. Živi i stvara u Subotici.

MARIJANA VUKOJA radi kao medicinska sestra. U slobodno vreme se bavi fotografijom. Živi i stvara u Širokom Brijegu (Bosna i Hercegovina).

MILIVOJ VASILJEVIĆ je fotograf iz Pančeva. Za Milivoja, fotografija je način na koji najbolje može da izrazi ljubav, ali i bunt. Najčešći motiv njegovih fotografija je običan čovek. Učestvovao je i dobijao nagrade na više domaćih i internacionalnih foto festivala, autor je jedne samostalne izložbe. Trenutno živi i stvara u Beogradu.

NADA MRŠIĆ se bavi fotografijom dugim nizom godina. Autorka je dve samostalne izložbe. Učestvovala je na preko 160 grupnih izložbi. Članica je Foto kluba CD13 iz Zrenjanina, kao i Foto saveza Srbije. Živi i stvara u Zrenjaninu.

NATALIJA STRAHINIĆ je dizajnerka zvuka i audio-vizuelna umetnica. Trenutno je studentkinja doktorskih studija na Fakultetu dramskih umetnosti, gde istražuje inovativne načine spajanja zvuka, slike i prostora. Njen rad istražuje zvučne pejzaže, transformaciju buke i odnos između čoveka, prirode i tehnologije. Autorka je brojnih umetničkih projekata, koji su izlagani na izložbama u Parizu, Oslu i Beogradu, kao i na festivalima od međunarodnog značaja. Živi i stvara u Beogradu.

TANJA BAŽALAC je fotografkinja. U foto-grafskom radu je inspiriše ulična, portretna i modna fotografija. Učestvovala je na grupnim izložbama u zemlji i inostranstvu, a njeni radovi su objavljeni u mnogim časopisima, uključujući britansko izdanje magazina *Vogue*, kao i foto-priča na portalu *National Geographic Srbija*. Dobitnica je više nagrada. Živi i stvara u Beogradu.

TIJANA PAVLOV je grafička dizajnerka i predavačica na Beogradskoj Akademiji Poslovnih i Umetničkih strukovnih studija. Autorka je dizajna za preko 1000 knjiga, brojnih vizuelnih identiteta u okviru domaćih i međunarodnih projekata. Dobitnica je deset nagrada iz oblasti grafičkog dizajna i fotografije, u zemlji i inostranstvu. Autorka je četiri samostalne fotografske izložbe. Živi i stvara u Beogradu.

DŽENANA KASUMOVIĆ je fotografkinja koja se dužim nizom godina bavi fotografijom sa akcentom na crno bele fotografije i portrete. Pored fotografije bavi se crtanjem i grafikom. Živi i stvara u Bijelom Polju (Crna Gora).

BEBA CVETKOVIĆ je književnica. Profesionalno je angažovana kao nastavnica i lektorka, piše poeziju i prozu, a fotografijom se bavi amaterski. Objavila je roman *Posle Harbina / Pod tvojim stopalima* u izdanju digitalne biblioteke *Bookmate*. Česta tema u njenoj poeziji i prozi je žena, njeno mesto u društvu, konflikti i traumatske veze. Živi i stvara u Beogradu.

JELENA JUŠKOVIĆ je dizajnerka vizuelnih komunikacija i nastavnica likovne kulture. Učestvovala je na brojnim grupnim izložbama u Crnoj Gori, Srbiji, Hrvatskoj i Slovačkoj. Živi i stvara u Mojkovcu (Crna Gora).

MILKICA MARJANOVIĆ je apsolvent je na Muzičkoj akademiji, na odseku Muzička teorija i pedagogija. Učestvovala je na brojnim poetskim večerima i njen rad je objavljen u više publikacija. U domenu muzike aktivna je kao izvođač, kompozitorka i tekstopisac, a često je i horski izvođač na raznim kulturnim manifestacijama u Banjaluci, ali i regionu. Članica je Studija Jazavac i pohađa Školu glume za odrasle. Radi kao nastavnik klavira i solfeđa u osnovnoj muzičkoj školi. Živi i stvara u Banja Luci (Bosna i Hercegovina).

MILJANA NIKOVIĆ je arhitekta, a trenutno radi na doktorsko-umetničkom istraživanju o percepcijama urbanog prostora kroz film. Uglavnom se izražava audio-vizuelnim formama, a neke od glavnih tematika njenih radova vezani su za međuljudske odnose kao i introspekciju čovečanstva u doba antropocene. Njeni eksperimentalni eseji u obliku video-poezije prikazivani su i nagrađivani na međunarodnim filmskim festivalima, a fotografije i kolaži bili su izlagani na raznim kulturnim dešavanjima. Planira i objavljivanje prve zbirke pesama. Živi na relaciji Srbija - Nemačka.

NATA SIMEBAJI je fotografkinja, digitalna umetnica, spisateljica i pesnikinja. Njena priča *Danube Swabians and One Chandelier* objavljena je u knjizi *My Danube Story* (2023) u izdanju Instituta za Podunavlje i Centralnu Evropu (IDM). Objavila je zbirku poezije *In the Name of the Fragmentary* (2021). Slobodno vreme posvećuje fotografiji, digitalnoj umetnosti i kratkim poetskim filmovima, verujući u značaj interdisciplinarnosti. Živi i stvara u Beogradu.

NATAŠA ŽURIĆ je književnica, esejista, pesnikinja i dramaturškinja. Autorka je pet zbirki poezije, dva romana, dve zbirke kratkih priča, dve drame, zbirke poezije za decu, knjige bajki za decu. Napisala je scenario i režirala dve pozorišne predstave za decu. Predsednica je Udruženja književnika i književnih prevodilaca Crne Gore (UKKP). Njeni radovi zastupljeni su u brojnim zbornicima, časopisima i na književnim portalima u zemlji i regionu. Dobitnica je više književnih nagrada. Živi i stvara u Mojkovcu (Crna Gora).

SAVINA SMEDEREVAC je producentkinja, a STEFAN ĐORĐEVIĆ filmski reditelj. Tokom leta sa svoja dva psa žive u kamp kućici na Borskom jezeru. Dani u kampu im prolaze u kujanju, kupanju i gledanju filmova. Svaka godina na jezeru donosi nove promene, a ove godine je nedostatak kiše uticao ne samo na stil života, već i na prirodno okruženje u kom se kamp nalazi.

TEODORA BOJOVIĆ je diplomirala je na Tehnološkom fakultetu, smer Odevna tehnologija i dizajn. Učestvovala je na različitim projektima i izložbama kao dizajner, fotograf, kostimograf i scenograf. Izlagala je na više od deset kolektivnih i dve samostalne izložbe. Živi i stvara u Malagi (Španija) i Banjoj Luci (Bosna i Hercegovina).

poezija

ALEKSANDRA JOVIĆ je učenica VIII razreda OŠ „Branko Radičević“ u Vranju. U slobodno vreme piše poeziju, a dobitnica je i većeg broja nagrada na literarnim konkursima.

ANDREJ JOVIĆ je učenik gimnazije “Jovan Jovanović Zmaj” u Novom Sadu. Od ranog detinjstva piše pesme. Dobitnik je većeg broja nagrada na literarnim konkursima.

ARNELA LAKOTA je rođena u Novom Pazaru. Master studije je završila na Filološkom fakultetu u Beogradu, gde je trenutno na doktorskim studijama. Radi kao profesorka srpskog jezika i književnosti. Jedna je od urednica časopisa *Riječ* i časopisa *Nun*. Pesme objavljuje u brojnim književnim časopisima, a 2024. godine u Beogradu je objavila pesničku zbirku *Mrtve pesme - mrtvi i umirući*. Majka je četvoro dece i živi u Beogradu.

BAKIR ABASPAHIĆ je student treće godine Engleskog jezika i književnosti na Internacionalnom Univerzitetu u Sarajevu (BiH). Veliki je ljubitelj književnosti i filozofije. Uporedo se bavi aktivizmom i volontiranjem. Živi u Sarajevu (Bosna i Hercegovina).

BOJAN JANKOVIĆ je grafički dizajner i pesnik iz Užica. Radio je na uređivanju i grafičkom oblikovanju publikacija iz oblasti nezavisne kulture. Kao autor projekata iz oblasti dizajna, filma i street art-a učestvovao je na brojnim festivalima i izložbama u zemlji i inostranstvu. Poeziju je objavljivao u književnom časopisu *TOK*, a izlagao je i interaktivnu poeziju. Dobitnik je nagrade za rad iz digitalne poezije.

INGA LAČARAC je učenica VIII razreda OŠ *Jovan Jovanović Zmaj* u Sremskoj Kamenici i šestiog razreda OMS *Isidor Bajić*, odsek violina, u Novom Sadu. Bavi se pisanjem poezije i proze, kaligrafijom, hemijom i muzikom. Svira u orkestru *Čaba Zima*. Učestvovala je i nagrađivana na brojnim festivalima i konkursima za dečiju poeziju. Voli svemir, latinske citate i crni čaj.

IVANA DIMITRIJEVIĆ je etnološkinja i antropološkinja. Bavi se i izučavanjem budističke filozofije. Do sada je objavila dve priče. Živi, radi, diše i vozi jaku u Pančevu.

JELENA ŽUGIĆ je završila osnovne i master studije Opšte književnosti i teorije književnosti, a master studije iz književnosti i kulture završila je u Portugalu, Engleskoj i Španiji kao stipendistkinja Erasmus programa. Njena prva zbirka poezije *Kako sam postala flamenko plesačica* (PPM Enklava, 2021) bila je u najužem izboru za nagradu Branko Miljković i finalista nagrade Avdina okarina. Druga zbirka *Kome peva hiljadu mogućih tela* (2024) dobila je nagradu Panorama nove srpske poezije. Poeziju i prozu objavljuje u regionalnim časopisima. Prevodi s portugalskog, španskog i engleskog. Živi i radi u Beogradu, gde piše i stvara muziku.

JOVANA JANJIĆ je diplomirala je Engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, a trenutno je na master studijama istog smera. Tokom studija prevodila je Kafkin fragment *Rihard i Samuilo* za novine *Dometi*. Njena pesma je osvojila treće mesto na konkursu Mladi u borbi protiv raka (2013). Živi i piše u Novom Sadu.

KATARINA FIAMENGO piše poeziju, haiku i kratke priče. Dobitnica je više regionalnih nagrada za poeziju i prozu, učesnica je brojnih književnih festivala i urednica je rubrike poezije u elektronskom časopisu *Afirmator*. Objavila je zbirke poezije i haiku poezije, među kojima su *Profil* (2007), *Veče pre* (2009, nagrada Spasoje Pajo Blagojević), *Simbiozi* (2015, prevedeno na makedonski), *Razglednice* (2020) i *Putopisi* (2021, nagrada Presing). Prevela je izbor poezije Elene Prendžove *Politički korektna poezija/Ljuboljubiva* (2015). Organizuje i vodi književne večeri *Poezija u bloku* i *Književni slet*. Živi i piše u Beogradu.

LEJLA REDŽIĆ je diplomirala glumu u Akademiji dramskih umetnosti. Tokom studija učestvovala je na značajnim pozorišnim festivalima, a u ulozi Medeje u istoimenom predstavi je osvojila je nagradu Glumica večeri

na TKT fest-u. Nagrađivana je i na poetskim konkursima: pesmom *Moje nije* osvojila je drugu nagradu na konkursu Lola magazina, a pesmom *Ničiji ljudi i svačiji Bog* drugo mesto na konkursu HKD Napredak za Tuzlanski kanton. Objavila je svoju prvu zbirku pesama *Ad bestias* (2024). Radi kao glumica u Bosanskom kulturnom centru Živinice. Živi u Tuzli, Bosna i Hercegovina.

LJUBICA PEJIĆ KUZMANOVIĆ je socijalna radnica i književnica. Kao dete i mlada osoba pisala je stihove, pa se pre dve godine ponovo vratila pisanju. Pesme su joj izašle u desetak zbornika. Živi u Čereviću, selu pored Beočina.

MARKO RAJKOVIĆ živi i radi u Beogradu, odmore provodi u Jasenovu (Nova Varoš) i Hercegu Novom (Crna Gora).

MILENA STANOJEVIĆ je diplomirala je na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu na odelu Srpski jezik i književnost. Piše poeziju, priče, eseje i književne kritike. Radove su joj objavljivani u brojnim književnim časopisima i portalima. Dobitnica je više nagrada i priznanja, uključujući nagradu Centra za kulturnu obnovu *Arheofutura*, dvostruku nagradu na konkursima Književne grupe *Plavi krug*, kao i izbor za štampanje pesama u zbornicima *Izvornik* i *Kiprijanov kladenac*. Objavila je zbirku priča *Na korak do cilja*. Radi kao nastavnica srpskog jezika i književnosti, živi u Beogradu.

MILICA BOROVIČANIN je završila osnovnu školu i gimnaziju u svom rodnom Sokocu, u Republici Srpskoj, a trenutno je student prve godine Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, na odelu za Srpski jezik i književnost. Živi u Novom Sadu.

SANJA ĐURĐEVIĆ je agronom. Bavi se pisanjem poezije i proze, istražujući duboke emocije, životne izazove i lična iskustva. Pored toga, bavi se i slikanjem, kao i stvaranjem mozaika, čime izražava svoju kreativnost kroz različite umetničke forme. Njen rad i umetnost odražavaju njenu strast za istraživanjem sveta

kroz umetnost i nauku, tražeći harmoniju između posla i stvaralaštva. Autorka je zbirke pesama *Reciklaža životnih okolnosti*. Živi, radi i stvara u Beogradu.

SNJEŽANA VRAČAR MIHELAC je pesnikinja. Njena poezija objavljivana je u zbornicima, književnim časopisima i na internet portalima. Dobitnica je više književnih nagrada, među kojima su nagrada časopisa *Ulaznica*, priznanje na 42. Državnom susretu manjinskih autora *Sosed tvog brega*, kao i nagrade na Presingovom konkursu, Zana Literature Festivalu i književnom takmičenju *Susret reči Bedekovčina*. Zbirka *Kad zatvorim oči vidim modro* (2022) njen je pesnički prvenac. Njena poezija prevedena je na slovenački, engleski, makedonski i albanski jezik. Živi i stvara u Ljubljani (Slovenija).

TIJA MARKOVIĆ je učenica trećeg razreda XIV beogradske gimnazije. San joj je da upiše Fakultet veterinarske medicine. Bavi se baletom, jahanjem konja, crtanjem, pisanjem i pravljenjem ručnih radova. Živi u Beogradu.

Izdavač

Centar za promociju nauke
Ulica kralja Petra 46
11000 Beograd
+381 11 24 00 260
www.cpn.edu.rs

Za izdavača

Danijela Vučićević, vršilac dužnosti direktora

Rukovoditeljka Climateurope2 projekta

dr Marjana Brkić

Žiri konkursa

Ljiljana Ilić, prevoditeljka i pesnikinja
dr Marjana Brkić, rukovoditeljka Climateurope2 projekta
prof. dr Vladimir Đurđević, klimatolog
Dobrovoje Lale Erić, istoričar umetnosti
Marko Risović, fotograf
Ljubica Slavković, arhitekta

Urednice publikacije

Jelena Petković
Isidora Nikolić
Marjana Brkić
Ljubica Slavković

Autorski tekst

Vladimir Đurđević

Grafičko oblikovanje

Isidora Nikolić
Teodora Simić

Lektura

Ivana Smolović

Tiraž

200

Štampa

Birograf, Beograd

Produkcija izložbe

Klimatska akcija kroz poeziju i fotografiju
Jelena Petković, Ljubica Slavković, Marjana Brkić

Grafički dizajn

Isidora Nikolić

Štampa za izložbu

Retro Print

Tehnička podrška

JP Beogradska tvrđava Izdavač

Autori

Fotografija

Ana Čavić
Goran Bendelja
Irena Vole
Ivana Svetlik
Jelena Lukić
Katarina Dimitrijević
Katarina Gotić
Marija Konjik
Marija Vučetić
Marijana Vukoja
Milivoj Vasiljević
Nada Mršić
Natalija Strahinić i Veljko Lalović
Tanja Bažalac
Tijana Pavlov
Vedran Ševčuk
Viktor Okanto Jovičić
Dženana Kasumović

Poezija

Aleksandra Jović
Andrej Jović
Arnela Lakota
Bakir Abaspahić
Bojan Janković
Inga Laćarac
Ivana Dimitrijević
Jelena Žugić
Jovana Janjić
Katarina Fiamengo
Lejla Redžić
Ljubica Pejić- Kuzmanović
Marko Rajković
Milena Stanojević
Milica Borovčanin
Sanja Đurđević
Snježana Vračar Mihelač
Tija Marković

Foto/Poezija

Beba Cvetković
Jelena Jušković i Nataša Žurić
Miljana Niković
Nata Simebaji
Savina Smederevac i Stefan Đorđević
Teodora Bojović i Milkica Marjanović